

VI. DIN VIAȚA SOCIETĂȚII DE ȘTIINȚE ISTORICE DIN ROMÂNIA

CURSURILE DE VARĂ ALE SOCIETĂȚII DE ȘTIINȚE ISTORICE DIN ROMÂNIA DE LA CONSTANȚA - O REUȘITĂ CATEGORICĂ!

Oltea Rășcanu GRĂMĂTICU *

Cursurile Școlii de Vară a Societății de Științe Istorice din România, desfășurate la Constanța între 16-24 iulie 2009, se înscriu printre cele mai reușite acțiuni metodic-științifice din ultimii ani cu profesorii din învățământul preuniversitar. De altfel, municipiul Constanța a fost gazda primitoare a mai multor ediții a cursurilor de vară, începând cu anul 1973, avându-se în vedere patrimoniul istoric milenar existent, deosebit de valoros în zonă, mai ales arheologic, cât și prezența unor cadre universitare prestigioase.

Nu trebuie pierdut din vedere și sprijinul financiar substanțial pe care l-a oferit Consiliul Județean Constanța, de fiecare dată, pentru buna desfășurare a manifestărilor noastre, cu atât mai mult de apreciat în condițiile severe de criză cu care se confruntă întreaga societate românească.

Sedința festivă de deschidere a cursurilor Societății de Științe Istorice din România, sub genericul *Locul și rolul românilor în istoria universală* a avut loc în Sala Senatului Universității „Ovidius” din Constanța, în ziua de 16 iulie 2009, în prezența unor invitați de marcă din lumea academică, profesori ai învățământului preuniversitar din țară și de peste hotare, reprezentanți ai autorităților locale și ai societății civile. Din prezidiu au făcut parte prof. univ. dr. Ioan Scurtu, președintele Societății de Științe Istorice din România și directorul Institutului Revoluției Române, prof.univ.dr. Marian Cojoc, prorectorul pe probleme de învățământ al Universității „Ovidius” din Constanța, conf. univ.dr. Daniel Flaut, decanul Facultății de Istorie și Științe Politice, prof.univ.dr. Valentin Ciorbea,

* Profesoară, Liceul Pedagogic, Bârlad, președinta Filialei Bârlad a Societății de Științe Istorice din România

prof. Petre Purcărea, inspector de specialitate al Inspectoratului de Învățământ Județean Constanța.

În intervenția sa, prof.univ.dr. Ioan Scurtu a subliniat ca un eveniment important din viața Societății de Științe Istorice din România, aniversarea anul aceasta a șase decenii de activitate prodigioasă, ceea ce o plasează printre puținele asociații profesionale din țară cu asemenea longevitate și mai ales prestigiu în rândurile cadrelor didactice din învățământul preuniversitar. Dintre reușitele de substanță se numără editarea de către conducerea Societății de Științe Istorice din România a revistei „Studii și Articole de Istorie”, organizarea cursurilor de vară, a unor simpozioane naționale, sesiuni științifice, dezbateri ș.a.

După scurtele alocuțiuni de bun venit din partea gazdelor au luat cuvântul unii invitați printre care prof.dr. Bogdan Teodorescu, secretarul general al Societății de Științe Istorice, cunoscut istoric și autor de manuale școlare care a rememorat, nu fără o anumită nostalgie, calitatea deosebită în plan metodic-științific a primelor cursuri de vară inițiate de SȘIR, remarcându-se, mai cu seamă cele de la Suceava, Brașov, Constanța. Cu această ocazie a fost subliniată contribuția regretatului istoric și arheolog Adrian Rădulescu în buna desfășurarea a cursurilor de vară de la Constanța, din 1973, devoțiunea secretarului general al S.Ș.I.R., I. Șendrulescu, calitățile de istoric, pedagog și metodist de excepție ale profesorului Aurel Iordănescu și a altora din conducerea centrală a societății, care nu au făcut rabat de la calitate, prestigiu și mai ales de la demnitatea de dascăl.

Prof. drd. Paul Dominte, secretarul general adjunct al S.Ș.I.R., și-a manifestat și cu această ocazie dorința ca numărul tinerilor să devină, cum este și firesc, precumpănitor în activitatea metodic-științifică a filialelor, iar rodul cercetărilor științifice și metodice cele mai valoroase să-și găsească locul în revista „Studii și Articole de Istorie” și în alte publicații centrale și locale.

În continuare, prestigioase cadre universitare au prezentat câteva studii privind istoria Dobrogei și respectiv evoluția orașului-port Constanța, în epoca modernă și contemporană: prof.univ.dr. Valentin Ciorbea, *Repere istorice privind evoluția Dobrogei 1918-1940*; conf.univ.dr.Daniel Flaut, *Raportul biserică-stat în Țările Române în evul mediu*; conf.univ.dr.Mariana Cojoc, *Comerțul exterior al României prin portul Constanța în perioada intrerbelică*; prof. drd. Paul Dominte, prof. drd. Petrică Miu, *Problema apei la Constanța până la primul război mondial*.

Dezbaterile tematice au fost moderate de prof.univ.dr. Marian Cojoc. Un stand de cărți și reviste bine dotat a oferit posibilitatea participanților la

aceste cursuri de vară să cunoască mai îndeaproape eforturile științifice ale cercetătorilor dobrogeni, în clarificarea unor momente importante în dezvoltarea acestei regiuni, în context național și european.

În după-amiaza aceleiași zile s-au realizat primele vizite de documentare și informare la principalele obiective istorice din municipiul Constanța: Muzeul de Istorie Națională și Arheologie (cu valoroase colecții arheologice ale vechiului Tomis din epoca greco-romană); Moscheea Carol I; Biserica Greacă „Metamorphosis”; Biserica de rit armean; Templul israelit. Profesorii de istorie, unii pentru prima dată pe aceste frumoase meleaguri, și-au exprimat bucuria de a cunoaște zestrea arheologică remarcabilă, valorile sculpturale și arhitectonice într-o multitudine de forme pe parcursul asimilării și cizelării a două milenii de cultură și spiritualitate.

În cea de-a doua zi a cursurilor de vară, pe data de 17 iulie, ora 9 dimineața, în sala de conferințe a Bibliotecii Județene „Ioan N. Roman” din Constanța, s-a desfășurat dezbaterea *1989, anul marilor transformări în Europa*, având ca moderator pe prof.univ.dr. Ioan Scurtu, președintele S.Ș.I.R., director al Institutului Revoluției Române. Dezbaterile au vizat contextul intern și internațional în care s-au prăbușit regimurile comuniste din Europa Centrală și de Sud-Est, printre care și România, în pragul celor două decenii care s-au scurs de la acele istorice evenimente.

Discuțiile aprinse au pornit de la definirea conceptelor de revoluție, lovitură de stat, revoltă, mișcare revoluționară, apoi măsură în care ele pot fi aplicate evenimentelor din decembrie 1989 din România, unde spre deosebire de celelalte revoluții „de catifea” din țările sistemului socialist european, au îmbrăcat un caracter violent, înregistrându-se peste o mie de morți și peste 3500 de răniți. Numărul mare de intervenții, caracterul uneori contradictoriu al definirii evenimentelor din decembrie 1989, patosul cu care s-au susținut unele pledoarii, demonstrează că o astfel de temă era imperios necesar supusă dezbaterii.

În dimineața zilei de 18 iulie, participanții, pentru majoritatea au putut vizita în premieră portul militar Constanța. Surpriza a fost cu atât mai mare cu cât la ora 9 s-a obținut permisiunea de a se asista la ceremonialul de ridicare a drapelului pe una din navele etalon ale marinei militare, *Fregata Regina Maria*, urmată de vizitarea principalelor compartimente ale navei și a expoziției special amenajate. Informațiile deosebit de competente și detaliate primite din partea specialiștilor au suscitât mai multe întrebări din partea grupului de profesori de istorie, privind execuția navei, modul de funcționare, gradul de pregătire a cadrelor militare, colaborarea în cadrul Alianței Nord-Atlantice etc.

Au fost vizitate și alte obiective navale interesante, precum un submarin românesc, *Delfinul*, achiziționat înainte de revoluție, din spațiul sovietic. Emoțiile au fost deosebit de mari, după coborârea zecilor de trepte metalice lunecoase, în interiorul submarinului, străbaterea culoarelor întunecate, vizitarea cabinelor înguste, până la centrul de comandă automatizat, de unde s-a încercat vizualizarea activității unui echipaj pe o navă militară în condiții de strictă securitate. Totul demonstrează că munca lor este performantă, cu nimic mai prejos de a celorlalți parteneri occidentali. Vizita s-a încheiat la Muzeul Portului și la Farul Carol I, prilej de a rememora contribuția adusă de monarhie la dezvoltarea portului maritim Constanța (documente, ilustrații, machete, obiecte de epocă ș.a.).

La ora 11, Muzeul Marinei Române, reorganizat și modernizat la standarde europene, a găzduit dezbaterile *Momente din istoria Marinei Române*, moderată de cpt. cdor. Manuel Glodarencu, directorul Muzeului. Cuvântul de deschidere a fost rostit de contraamiral Petre George, redactor șef al revistei „Marea Noastră”.

Au susținut lucrări deosebit de interesante și cu o tematică variată tineri cercetători ai Muzeului Marinei Române: muzeograf dr. Andreea Atanasiu, *Imagini de nave în pictura murală bisericească în evul mediu românesc*; muzeograf drd. Andrei Voichițu, *Muzeografie militară – o piesă controversată de artilerie din colecția Muzeului Marinei Române*; muzeograf dr. Ion Râșnoveanu, *Din istoria Bricului “Mircea” – simbol al Marinei Române*; dr. Florin Stan, șef secție istorie, *Misiuni ale Marinei Regale Române în anii celui de-al Doilea Război Mondial*. Discuțiile care s-au purtat pe marginea comunicărilor prezentate, vizitarea exponatelor deosebit de valoroase ale complexului muzeistic, unice în țară, au avut menirea să reîntregească cunoștințele participanților de la aceste cursuri de vară despre portul Constanța, principala poartă maritimă spre mapamond.

Un rol important pentru cunoașterea întregului areal dobrogean l-au avut vizitele în muzee, la monumente istorice, instituții cultural-științifice și excursiile tematice (Adamclisi, Histria, Tulcea, Mangalia ș.a.), precum și periplul pe litoralul bulgăresc (Varna – Balcic – Kaliakra).

Duminică 19 iulie a fost organizat un adevărat regal tematic, excursia la Adamclisi. Pe parcursul unei zile s-a desfășurat un program complex integrat festivităților dedicate aniversării a 1900 de ani de la inaugurarea monumentului de la *Tropaeum Traiani*. Moderatorul întregii acțiuni de la Adamclisi a fost prof. univ. dr. Alexandru Barnea, cunoscut arheolog și istoric, vicepreședinte al Societății de Științe Istorice din România, care urmând competența și pasiunea științifică a tatălui său pentru aceste locuri,

și-a dedicat aproape întreaga carieră didactică universitară, șantierului arheologic de la Tropaeum Traiani, pentru a pune în valoare acest unic monument de factură romană, comparabil cu Columna lui Traian de la Roma, și de la a cărui inaugurare s-au împlinit 1900 de ani.

Vizitarea impunătorului monument Tropaeum Traiani, a ruinelor cetății romane, a exponatelor din muzeul din apropiere, de o certă valoare documentară și spirituală, dezbaterile care au urmat, au demonstrat atracția pe care continuă să o releve fundamentele de bază ale procesului de romanizare în formarea poporului român și pentru actuala generație de istorici și arheologi.

Ziua de 20 iulie a fost considerată pe drept cuvânt o zi cu o încărcătură specială, excursia pe ruta Constanța – Balcic – Varna, adică pe fosta Coastă de Argint a României Mari, astăzi făcând parte din teritoriul statului Bulgaria. După vizitele anterioare la vechile polisuri grecești de pe litoralul românesc (Tomis, Histria, Callatis), organizatorii, în parteneriat cu colegul bulgar, Mihail Kiriazov, au oferit o imagine mai amplă a ceea ce a reprezentat cultura și civilizația greacă, acum mai mult de două milenii și jumătate în urmă, în marele polis Odessos (Varna de astăzi).

Muzeul de Istorie și Arheologie din Varna deține unele dintre cele mai impresionante și valoroase colecții de artefacte grecești, tracice și romane (monede, ceramică, podoabe, obiecte de uz casnic, arme, statui etc.) recunoscute pe plan european. Vizita a continuat la alte monumente istorice și ecleziastice medievale și moderne, din care nu a lipsit impunătoarea Catedrală ortodoxă. Varna contemporană, cu monumentele sale bine conservate, cu parcurile înmiresmate și bulevardele spațioase, bordate de umbroșii castani, cu spațiile comerciale și culturale modernizate, cu vestitele plaje aurii și stațiunile renumite din apropiere, precum Albena, reprezintă o locație de interes european.

La întoarcere s-a staționat în bătrânul Balcic (anticul Dionysopolis), legat ancestral de civilizațiile războinicilor traci, a ingenișilor eleni și imperialilor romani, cu urcușuri și coborâșuri în epoca medievală și modernă implementată de semiluna otomană, revenit în sânul patriei române în perioada interbelică, când a primit aura de romantism inegalat prin construirea castelului de către Regina Maria și a splendidelor grădini cu flori multicolore și arbuști exotici de pe malul mării tumultuoase. Lăsat în paragină, mai multe decenii, Complexul Muzeistic „Regina Maria” de la Balcic a fost restaurat în bune condițiuni și redat circuitul turistic internațional, ceea ce constituie o realizare în direcția păstrării patrimoniului istoric.

Un alt exemplu de conservare și integrare în circuitul turistic îl reprezintă Kaliakra cu ruinele fostei cetăți turcești, în jurul căroră s-au amenajat spații culturale și de divertisment. Vizita în țara vecină, Bulgaria, a demonstrat posibilitățile multiple de colaborare și pe linia Societății de Istorie, conclavul istoricilor având multe teme de dezbătut împreună, datorită și spațiului balcanic în care au evoluat ambele popoare, și mai ales a priorităților contemporane comune.

Pe 21 iulie, în cadrul Liceului Teoretic „Lucian Blaga” din Constanța, prof. univ. dr. Gheorghe Buzatu, membru corespondent al Academiei Române, a moderat dezbaterile *1939 în istoria românilor și a lumii*. După intervenția deosebit de interesantă și riguros documentată a reputatului istoric ieșean, privind raporturile de forțe pe plan internațional, în preajma declanșării celui de-al Doilea Război Mondial și poziția geostrategică a României, a mai prezentat drd. Doru Neagu lucrarea colegului drd. Alexandru Claudiu Vitanos, *1939: între pace și război, românii cuceresc America. Ecouri de la Expoziția Universală din New York* și drd. Paul Dominte, *Marginali și pauperi în Constanța începutului de secol XX*. Cursanții au adresat numeroase întrebări istoricului Gheorghe Buzatu despre acest eveniment crucial care a marcat istoria omenirii în general și a României în special.

După – amiaza s-a efectuat o vizită deconectantă în insula Ovidiu, cu vaporășul, plecând din cunoscuta stațiune Mamaia, supranumită „perla litoralului românesc”.

Ziua de 22 iulie a fost dedicată dezbaterilor metodice, atât de necesare pentru implementarea unui învățământ modern, adaptat cerințelor europene. Gazda acestei reuniuni a fost, pentru a doua oară, Muzeul Marinei Române, iar ca moderatori: prof. drd. Paul Dominte, prof. drd. Iulia Cristina Bulacu și prof. Constantin Vitanos, consultant educațional. Tinerii prof. drd. Paul Dominte și prof. drd. Iulia Cristina Bulacu au prezentat *Proiect de Istorie orală – Management strategic; Considerații teoretice și practice* iar prof. Carol Căpiță a expus subiectul „Folosirea imaginilor cu monumente în predarea istoriei”.

Discuțiile numeroase care au urmat în rândurile cursanților din învățământul preuniversitar din țară, dar și a invitaților, au demonstrat, încă o dată, că problemele metodice de perfecționare și modernizare a învățământului istoric reprezintă o prioritate, de care trebuie să țină cont organizatorii unor astfel de activități și în edițiile viitoare ale cursurilor, acordându-se chiar un spațiu mai larg.

Pe 23 iulie s-a organizat excursia de documentare pe traseul: Constanța – Tulcea – Histria. Surpriza a constituit-o scurta croazieră, de câteva ore, pe canalele Deltei Dunării, prilej benefic de cunoaștere a acestui ecosistem misterios și unic, în Europa și nu numai, dar tot mai amenințat de efectele nefaste ale poluării.

Reveniți în municipiul Tulcea, grupul de profesori a vizitat câteva obiective arheologice și istorice ale localității, *Monumentul Independenței*, după care s-a continuat traseul spre Histria, principală colonie întemeiată de grecii din Milet, în secolul al VII-lea î.Hr. Săpăturile arheologice întreprinse aici încă din preajma primului război mondial, și continuate cu mici întreruperi până în prezent, au dat la iveală un bogat material arheologic, cu ajutorul căruia se pot reconstitui, fazele cele mai însemnate din istoria acestui polis. În urma vizitării ruinelor cetății Histria și a muzeului din apropiere, care adăpostește cele mai importante artefacte de factură greacă și romană, a avut loc o fructuoasă dezbatere, moderator fiind muzeograful Stan George.

Pe data de 24 iulie în cadrul Colegiului Național „Constantin Brătescu” s-a desfășurat festivitatea de închidere a cursurilor de vară, sesiunea Constanța 2009, în prezența prof. univ. dr. Bogdan Murgescu, vicepreședinte al S.Ș.I.R., și altor membri din conducerea Societății de Istorie, al Inspectorului școlar Județean, Petrică Miu ș.a. Cu această ocazie s-au completat chestionare pentru evaluare, au fost formulate concluziile reuniunii, s-au înmănat diplome de participare la cursuri și premiile pentru lucrările publicate în 2008.

Cursurile de vară de la Constanța, din perioada 16-24 iulie 2009 au întărit convingerea necesității punerii unui accent mai mare pe latura metodico-științifică, a diversificării conținutului tematic, atragerii unui număr mai mare de cadre tinere din rândul filialelor. Din cuprinsul dezbaterilor a reieșit, spre onoarea slujitorilor Muzei Clio, că la catedră disciplina istorie nu este supusă perversității deculturalizării, deși numărul de ore este în continuă scădere, că profesorii din învățământul preuniversitar, practică o meserie de apostolat național și cultural, în consonanță cu adevărul istoric, și de cele mai multe ori, în acord cu noile dimensiuni ale tehnologiei didactice, mulți dintre cei prezenți fiind autori de manuale școlare, ori cercetători, mai ales în domeniul istoriei locale.

La actuala ediție a cursurilor Școlii de Vară a S.Ș.I.R. de la Constanța au participat profesorii de istorie din învățământul preuniversitar reprezentând 22 de filiale din mai multe județe și municipii ale țării, printre care

Argeș, Bârlad, Brașov, București, Buzău, Călărași, Constanța, Dâmbovița, Dolj, Gorj, Pitești, Prahova, Vrancea, dar și invitați din Bulgaria (Silistra).

Trebuie făcută o remarcă specială pentru implicarea directă, competentă, plină de căldură și sollicitudine în buna desfășurarea a acestor cursuri de vară a slujitorilor Muzei Clio din partea tinerilor colegi prof. drd. Paul Dominte, secretar general adjunct al S.Ș.I.R și prof. drd. Iulia Bulacu, cenzor.

Sincere felicitări pentru gazdele cursurilor de vară ale S.Ș.I.R din acest an, care reprezintă un exemplu demn de urmat!